

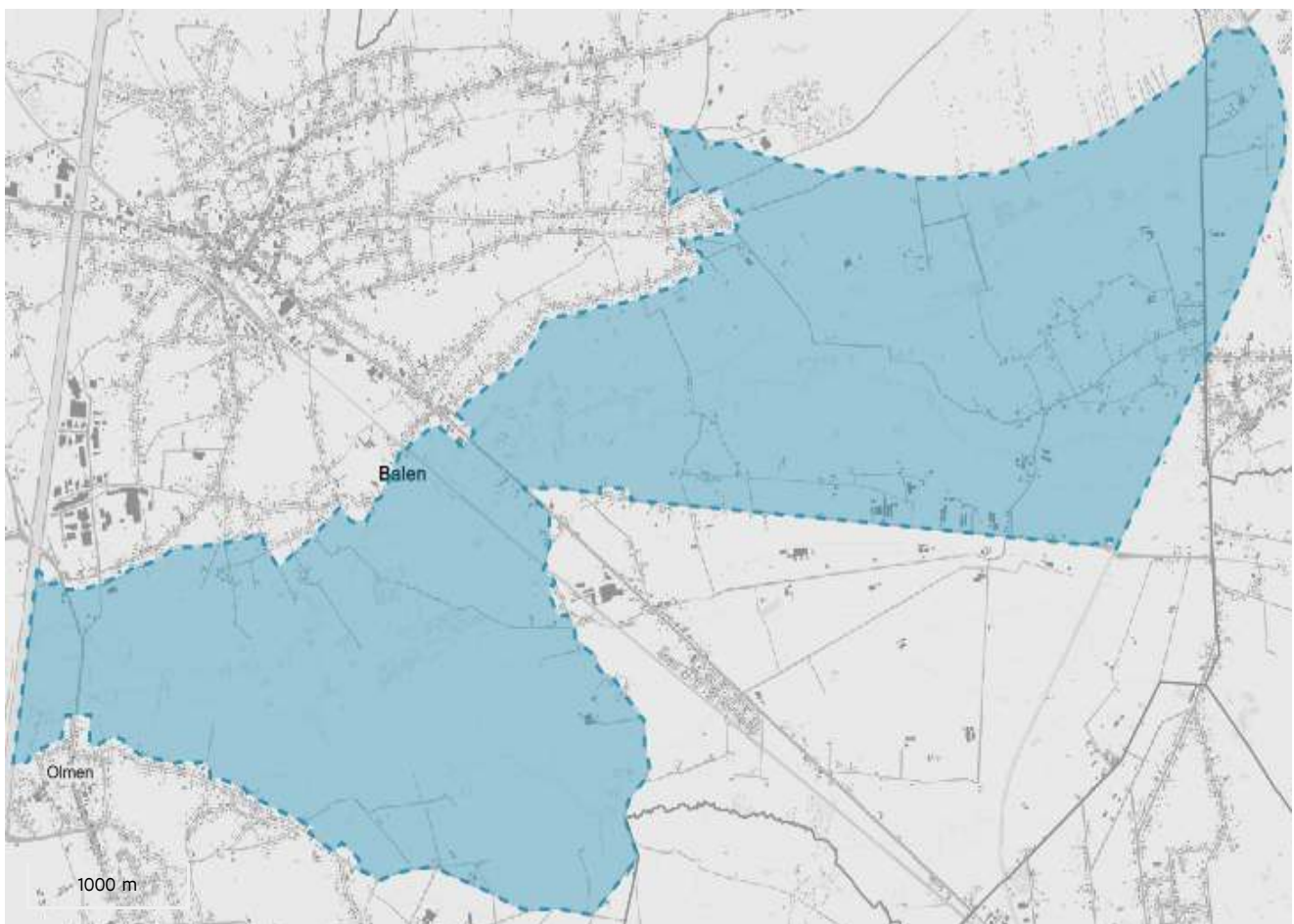
(/)

Inventaris

ERFGOEDOBJECT

Grote Netevallei te Balen met De Most

landschappelijk geheel

ID: 135066 URI: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135066>

Provincie

Antwerpen, Limburg

Gemeente

Balen, Lommel, Tessenderlo-Ham

Deelgemeente

Balen, Lommel, Olmen

Straat

Onbepaald

Locatie

Balen, Olmen (Balen), Lommel (Lommel)

Nauwkeurigheid zone

Tot op 15m

Oppervlakte zone

17 235 080m²

Bewaringstoestand

Bewaard

Erfgoedwaarde

Aanwezig

Typologie: [compartimentenlandschappen](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2061)

<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2061>, [coulissenlandschappen](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2063)

<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2063>, [landgoederen](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2531)

<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2531>, [meanders](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1967)

<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1967>, [rivieren](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1963)

<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/1963>, [strookvormige ontginningspatronen](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2082)

<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2082>, [valleien](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2000)

<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/2000>,

[watermolens](https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/498) (<https://id.erfgoed.net/thesauri/erfgoedtypes/498>)

Evaluatie landgoederen (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1087700>)
(typologisch-thematisch onderzoek: van 07-2025 tot 2028)

Inventarisatie ankerplaatsen Landschapsatlas 2001
(<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/gebeurtenissen/1101>) (inventarisatie: van 01-11-2000 tot 28-02-2001)

Beschrijving

Het landschap 'Netevallei Balen en de Most' is gelegen in de gemeente Balen in de Antwerpse Zuiderkempen en behoort tot het bekken van de Grote Nete. De begrenzing van dit gebied wordt gevormd door de bebouwing van Balen, Gerheide en Wezel in het noorden, het Kanaal van Beverlo in het oosten, de bewoning van Olmen, Germeer en Schoorheide in het zuiden en het Kanaal Dessel-Kwaadmechelen in het westen. Het betreft een kleinschalig landbouwlandschap, gelegen in een uitgestrekte alluviale vlakte die wordt gevormd door de Grote Nete en verschillende van haar zijlopen met de Hanse Selsloop, de Heilloop, de Asbeek en de Visbeek.

Op de kabinetskaart van de Ferraris (1770-1778) herkennen we dit gebied als een uitgestrekt beemdengebied langs de Grote Nete, met langs de randen enkele akkers en heide. De reeds aanwezige Hoolstmolen staat op de kaart aangegeven als 'Moulin de Baelen'. Een kleine eeuw later zien we op de kaart van Vandermaelen (1854) een eerste aanzet tot ontginning van de heide; in het oosten is het kanaal van Beverlo aangegeven en centraal de steenweg op Leopoldsburg. Op de topografische kaarten uit het begin van de 20ste eeuw (1909) herkennen we min of meer het landschap van vandaag, dat dus al bijna 100 jaar relatief gaaf bewaard is gebleven. De smalle percelering, de houtkanten, grachten en greppels, alsook het wegenpatroon zijn allen sporen van de eeuwenoude antropogene invloed in dit gebied en vertegenwoordigen daarmee een belangrijke historische waarde. De hoofdgrachten duiden op een organisatorisch afwateringsstelsel. De zogenaamde 'Eendenkom' gaat terug tot de aanleg van vijvers in 1867. In 1938 werden deze vijvers uitgegraven tot eendenkweekvijvers; vandaag zijn ze deel van een natuurgebied.

Aan de Grote Nete in Balen liggen nog verschillende watermolens, waarvan er twee binnen de afbakening vallen. De 'Topmolen (<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/52216>)' ligt nabij 'de Vennen' op de Maalbeek op Zweilingsloop. Deze kleine molen met één molensteen dateert uit 1850, de periode van de grootscheepse ontginningen van de Schoorheide, waarbij de graanteelt steeds belangrijker werd. De 'Hoolstmolen (<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/51941>)' gaat terug tot de 13de eeuw. De huidige opbouw van deze graan- en oliemolen dateert uit de 18de eeuw; het betreft daarmee één van de nog weinige volledig behouden watermolens met olieslagwerk. Volgens de overlevering zou tijdens de vroege middeleeuwen in het nu verdwenen Frankische 'Hof van Scheps' de heilige Odrada geboren zijn. Op enkele honderden meters van dit hof bevindt zich

het Odradaputteke, een bron waaraan een heilzame werking wordt toegeschreven. Hier werd in 1896 een bedevaartkapel (<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/52209>) ter ere van

de Heilige Odrada opgericht wat deze plek een sociaal-culturele waarde geeft.

De wetenschappelijke waarde van dit gebied wordt in de eerste plaats bepaald door haar ligging in de uitgestrekte alluviale vlakte van de Grote Nete en een aantal van haar zijlopen. Dit maakt dat, naast de gevarieerde flora van de talrijke kleine landschapselementen en de weinig verstoorde en voedselarme graslanden, vooral de vochtminnende planten zeer rijk aanwezig zijn. Dit kleinschalig landbouwlandschap is niet enkel waardevol voor de flora, maar eveneens voor de fauna. Het is een belangrijk broedgebied voor heel wat algemene en minder algemene vogelsoorten en ook libellen, dagvlinders, insecten en amfibieën vinden hier geschikt habitat. De structuurrijke Grote Nete en haar zijlopen, waarvan de waterkwaliteit goed tot zuiver is, vormt een belangrijk biotoop voor heel wat vissoorten. Verder herbergt het gebied ook een aanzienlijke reeënpopulatie.

Dit gebied betreft een gesloten valleigebied met centraal de opvallend meanderende loop van Grote Nete en van daaruit vertrekkend talrijke zijlopen; in het noordwesten is er een overgang naar duinen. De langgerekte perceelsstructuur met perceelsrandbegroeiingen en talrijke kleine waterplasjes resulteren in een zeer typische en herkenbare structuur met een hoge belevingswaarde.

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden voor Zijn Koninklijke Hoogheid de Hertog Karel Alexander van Lotharingen, Jozef Jean François de Ferraris, Koninklijke Bibliotheek van België, uitgegeven in 1770-1778, schaal 1:11.520 herleid naar 1:25.000.
- Topografische kaart van België, Philippe Vandermaelen, uitgegeven in 1846-1854, schaal 1:20.000.
- Topografische kaarten van België, Herziening derde editie, Militair Cartografisch Instituut, uitgegeven in 1900-1930, schaal 1:20.000.

Bron: Ankerplaats 'Grote Netevallei te Balen met De Most'. Landschapsatlas, A17001, Agentschap Onroerend Erfgoed, Brussel.

Auteurs: Van Olmen, Mira (<https://id.erfgoed.net/auteurs/545>); De Borgher, Marc (<https://id.erfgoed.net/auteurs/546>); Meesters, Ludo (<https://id.erfgoed.net/auteurs/548>); De Clippel, Jean-Yves (<https://id.erfgoed.net/auteurs/549>)

Datum: 2001

De tekst wordt ter beschikking gesteld door: Agentschap Onroerend Erfgoed (AOE) (<https://id.erfgoed.net/auteurs/501>)

Relaties

Omvat

Kanaal van Beverlo (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/307566>)

Is deel van

Balen (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/13188>)

Is deel van

Lommel (<https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/13307>)

Waarnemingen

Omvat

Vispassage Hoolstmolen

(<https://inventaris.onroenderfgoed.be/waarnemingsobjecten/983017>)

Je kan deze pagina citeren als:

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026: *Grote Netevallei te Balen met De Most* [online],
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135066>
(<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135066>) (geraadpleegd op 19 maart 2026).

Beheerder fiche: **Agentschap Onroerend Erfgoed**

Contact

Heb je een vraag of opmerking over deze fiche?
Meld het ons via het contactformulier (/contact?
uri=https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135066).

Onroenderfgoed.be is een officiële website van de Vlaamse overheid

uitgegeven door het agentschap Onroerend Erfgoed
(<https://www.onroenderfgoed.be/>)

Privacyverklaring
(<https://www.onroenderfgoed.be/privacyverklaring>)
Juridische informatie
(<https://www.onroenderfgoed.be/juridische-informatie>)

Agentschap
Onroerend
Erfgoed